

Tato analýza vznikla v rámci projektu Centra pro komunitní práci střední Čechy „Komunitní plán města Mnichovo Hradiště a spádových obcí“, který je podpořen z Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.

ANALÝZA POTŘEB CÍLOVÉ SKUPINY SENIOŘI

Zpracovala: Mgr. Petra Dobiášová

Prosinec 2012

Obsah

1.	ZÁKLADNÍ INFORMACE O REALIZOVANÉM ŠETŘENÍ	3
1.1.	Kontext realizovaného výzkumného šetření.....	3
1.2.	Cílová skupina	3
1.3.	Metoda sběru dat	3
1.4.	Hlavní cíle projektu	4
2.	PŘEHLED POSKYTOVANÝCH SLUŽEB PRO SENIORY DLE ZÁKONA Č. 108/2006 SB. V ORP MNICHOVO HRADIŠTĚ.....	5
3.	HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ.....	6
4.	DETAILNÍ ANALÝZA - POPIS STÁVAJÍCÍ SITUACE	7
4.1.	Popis všedních starostí.....	7
4.2.	Zmiňované problémy	11
4.3.	Zmiňované požadavky ze strany seniorů	13
4.4.	Hodnocení stávajících sociálních služeb	18
4.5.	Chybějící sociální služby	21
4.6.	Chybějící služby	22
4.7.	Problematika informovanosti	22
4.8.	Problematika osob pečujících	23
5.	ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ	29
6.	STRUKTURA ROZHOVORU – ID	31

1. ZÁKLADNÍ INFORMACE O REALIZOVANÉM ŠETŘENÍ

1.1. Kontext realizovaného výzkumného šetření

Analýza potřeb cílové skupiny seniorů je součástí projektu „Komunitní plán města Mnichovo Hradiště a spádových obcí“, který je realizován Centrem pro komunitní práci střední Čechy ve spolupráci s městem Mnichovo Hradiště. Cílem analýzy je získat přehledné informace o potřebách vymezené cílové skupiny obyvatel. V rámci našeho šetření jsme se zaměřili nejen na potřeby samotných seniorů, ale současně jsme se pokusili zmapovat potřeby pečujících osob. Analýza vychází z každodenního života cílové skupiny a vztahuje se především k sociálním službám dle Zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

V analýze popisujeme jednotlivé problémové oblasti, které byly v průběhu projektu identifikovány, v závěru jsou nastíněny návrhy na jejich možná řešení.

1.2. Cílová skupina

Šetření se zaměřilo na osoby starší 65 let (především na osoby pobírající příspěvek na péči různého stupně) a na osoby pečující o seniory s příspěvkem na péči. Do šetření byli zahrnuti nejen senioři žijící v domácím prostředí, ale i senioři žijící v pobytových zařízeních sociální péče, v tomto případě senioři žijící v Domově pro seniory Modrý kámen, poskytovatel sociálních služeb.

1.3. Metoda sběru dat

Vzhledem k tématu analýzy jsme pro toto šetření použili kvalitativní výzkumné metody. Byly použity dvě techniky kvalitativního výzkumu, a to individuální hloubkové rozhovory se seniory a moderovaná skupinová diskuse, tzv. „focus groups“, s osobami pečujícími. Základní osnova rozhovoru a diskuse byly strukturovány tak, abychom získali všechny požadované informace k podrobné analýze dané problematiky.

Individuální hloubkové rozhovory byly vedeny s předem vybranými respondenty kvalifikovanou moderátorkou, realizátorkou šetření. Délka jednotlivých rozhovorů se pohybovala v rozmezí 50 - 70 minut. Metoda individuálního rozhovoru nám umožnila dotknout se i citlivějších témat, nehrozilo také, že respondent bude ovlivněn názory jiných účastníků šetření.

- Počet celkem: 10
- Specifikace respondentů dle vztahu k sociálním službám
 - 8 uživatelů sociálních služeb
 - 2 ne uživatelé sociálních služeb
- Specifikace i respondentů dle bydliště
 - 6 obyvatelů města Mnichovo Hradiště
 - 4 obyvatelů přilehlých obcí

- Specifikace respondentů dle pohlaví
 - 7 žen
 - 3 muži
- Ve dvou případech byla u rozhovoru se seniorem přítomna také osoba pečující.

SKUPINOVÁ DISKUSE („focus groups“) je řízená diskuse, v délce 1,5 hodiny, vedená kvalifikovanou moderátorkou, realizátorkou šetření.

- Specifikace respondentů dle vztahu k sociálním službám
 - 2 pečující osoby, které využívají sociální služby
 - 2 pečující osoby, které zvažují využívat sociální služby v rámci péče o své blízké
- Specifikace respondentů dle bydliště
 - 3 obyvatelé města Mnichovo Hradiště
 - 1 obyvatel přilehlé obce
- Specifikace respondentů dle pohlaví
 - 1 žena
 - 3 muži

1.4. Hlavní cíle projektu

Hlavní cíle šetření lze rozdělit do 3 oblastí:

- Získání základních informací o cílové skupině.
- **Popis problémů**, se kterými se sledovaní jedinci ve svém životě potýkají, a popis toho, jak tyto problémy v současné době řeší.
- Zmapování potřeb cílové skupiny ve sledované lokalitě se **zaměřením na potřeby v oblasti podpory setrvání v domácím prostředí.**

2. PŘEHLED POSKYTOVANÝCH SLUŽEB PRO SENIORY DLE ZÁKONA Č. 108/2006 SB. V ORP MNICHOVO HRADIŠTĚ

Tabulka č. 1: Přehled poskytovatelů sociálních služeb pro seniory v regionu ORP Mnichovo Hradiště

SOCIÁLNÍ SLUŽBA	NÁZEV POSKYTOVATELE
Domovy pro seniory	Domov Modrý kámen, poskytovatel sociálních služeb
Domovy se zvláštním režimem	Domov Modrý kámen, poskytovatel sociálních služeb
Odlehčovací služby	Spokojený domov, o.p.s.
Osobní asistence	Diecézní charita Litoměřice
Pečovatelská služba	Diecézní charita Litoměřice Spokojený domov, o.p.s.
Odborné sociální poradenství	Diecézní charita Litoměřice Spokojený domov, o.p.s. Občanská poradna Nymburk, o.s. Linka důvěry SOS Jekhetani Luma – Společný svět, o.s.
Sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních	Klaudiánova nemocnice - Oddělení sociálních lůžek Oblastní nemocnice Mladá Boleslav, a.s.

Zdroj: Vlastní šetření, srpen 2012.

Ze šetření vyplývá, že pro území ORP Mnichovo Hradiště zajišťuje sociální služby pro seniory **7 poskytovatelů**.

3. HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ

Základní potřeby seniorů v regionu

Základní struktura potřeb seniorů je stejná jako u všech ostatních lidí ve společnosti.

Po uspokojení základních fyziologických potřeb jsou pro seniory důležité pocity bezpečí a s tím související životní jistoty, potřeba sociálních kontaktů a sociální interakce, potřeba respektu a v neposlední řadě potřeba seberealizace v mezích, které věk a zdravotní stav přináší.

- Pocit bezpečí
- Ekonomické bezpečí
- Fyzické bezpečí
- Psychická pohoda, pocity jistoty a důvěry
 - Potřeba sounáležitosti a uznání
- Sociální vazby a sociální kontakty
 - Začlenění do komunity
 - Překonání negativních stereotypních postojů společnosti ke stáří
 - Důstojnost a respekt
- Volnočasové aktivity
 - Dostatek informací
 - Potřeba seberealizace

Senioři chtějí co nejdéle setrvat ve svém přirozeném prostředí, umožní jim to:

- Bezpečný domov
- Dostupnost služeb
- Dostupnost zdravotní péče
- Podpora rodiny, přátel, komunity
- Dostatečná nabídka terénních a ambulantních sociálních služeb

Preferované způsoby „institucionální péče“

- Bývalé domy s pečovatelskou službou¹

Potřebnost pobytových zařízení pro osoby, které potřebují nepřetržitou 24 hodinovou péči (dle zákona o sociálních službách)

- Domovy pro seniory
- Domovy zvláštního určení

Základní potřeby osob pečujících

- Dostatek informací
- Vstřícnost ze strany poskytovatelů sociálních služeb, úřadů státní správy a samosprávy, zdravotnických pracovníků
- Bezbariérovost zdravotnických zařízení
- Kvalitní a dostupné pečovatelské služby
- Dostatečná nabídka služeb respitní péče
- Dostupnost kompenzačních a zdravotních pomůcek

¹Dnes se jedná o „domy s byty zvláštního určení s pečovatelskou službou“. Uvědomujeme si, že nejde o ústavní péči. Uvádíme ji zde však proto, že je lidmi takto vnímána.

4. DETAILNÍ ANALÝZA - POPIS STÁVAJÍCÍ SITUACE

4.1. Popis všedních starostí

Organizace všedního dne seniorů je ze značné části ovlivněna jejich zdravotním stavem. Osoby pobírající příspěvky na péči jsou v některých běžných denních činnostech odkázány na pomoc cizího člověka. Cílem této pomoci je příjemné stárnutí, a to nezávisle na zdravotním stavu.

Staří lidé s omezenou soběstačností žijící v domácím prostředí potřebují v první řadě pomoc s osobní hygienou, zajištěním stravy a péčí o domácnost. Nesmíme však zapomínat, že lidé, kteří tuto pomoc zajišťují, mnohdy také zprostředkovávají jediný kontakt starého člověka s okolním světem.

Model péče o seniory se v naší republice opírá o tradiční pojetí, které předpokládá, že za zajištění této péče je primárně zodpovědná rodina. S těmito názory jsme se během našich rozhovorů také setkávali, a to nejen ze strany seniorů, ale také ze strany osob pečujících.

Pokud se rodina starat nemůže, případně senior zůstává osamocen, značný důraz je nejprve kladen na péči prostřednictvím terénní pečovatelské služby.

V rámci **úkonů pečovatelské služby staří lidé především využívají:**

- Pomoc s osobní hygienou v domácím prostředí.

„Když jsem doma sama, tak se sprchovat nejdu. Nepotřebuji sice pomoc, ale jde o jistotu, že kdybych upadla, někdo se o mne postará.“

Klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

Dle našich zkušeností pomoc s osobní hygienou velmi často využívají i rodiny, které se o seniora samy starají.

„O maminku se starám sama, ale jezdí ji koupat z pečovatelské služby, to už bych nezvládla, jelikož je maminka po úraze na vozíku. Přeci jen je to složité ji dostat do koupelny, vozík je širší než dveře do koupelny. Koupání tedy nezvládnou, přestože máme sprchový kout.“

Osoba pečující, klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice

„Rodiče nemyji, jezdí k nám proto děvčata z Charity.“

Osoba pečující, klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice

- Zajištění dodávky nákupů.

„Na větší nákup mi chodí z pečovatelské služby jednou týdně. V sobotu mi tady skočí jen do obchodu v ulici.“

Klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

- Úklid, pomoc v domácnosti.

„Každé ráno mi tady poklidí ... třeba prádlo, to si do skříně již nezandám.“

Klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

Pokud ani tato péče neumožňuje setrvání seniora v domácím prostředí, senior odchází do pobytového zařízení – mnohdy je nejprve hospitalizován v Léčebně dlouhodobě nemocných Mnichovo Hradiště, poté přechází do Domova Modrý kámen, poskytovatel sociálních služeb.

Tato analýza vznikla v rámci projektu Centra pro komunitní práci střední Čechy „Komunitní plán města Mnichovo Hradiště a spádových obcí“, který je podpořen z Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.

Jak vypadá běžný den námi oslovených respondentů:

V ranních hodinách do domácností méně soběstačných seniorů dochází rodinní příslušníci, případně pracovnice pečovatelské služby.

„Ráno se vzbudím a počkám, až mi pomůžou vstát, obléknout se a připraví mi snídani. Pokud přijde pečovatelka, žena, vysprchuji se.“

„Ráno tady je přibližně hodinku pečovatelka, dopoledne jsem doma sama, ráda jsem na balkóně.“
Klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

Pokud je pro seniora zajištění stravy složitým úkonem, danou situaci řeší odběrem hotových obědů. Senioři, kteří žijí v domácím prostředí, využívají ve většině případů pouze dovážky obědů, jídlo jsou si schopni podat sami. V regionu obědy rozváží nejen pečovatelská služba, ale tuto službu nabízí i několik místních restaurací. Lidé tak mají možnost volby.

„Už nevařím, беру si z restaurace „U Kvapilů“ obědy, cena je 56,- Kč bez polévky a 62,- Kč s polévkou, objednávám si každý čtvrtek, výběr je ze 4 obědů. Pak je vždy možnost objednat si i minutku, ta stojí 72,- Kč, ale je to ve většině případů smažené, což stejně nemůžu.“

Klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

„Dříve jsem měla zařízené obědy z Nové Vsi od pana Čonka, vozila mi je pečovatelka, ale nebyla jsem spokojená s touto restaurací, měli nepořádek v peněžích, nyní odebírám jinde a to mi vozí přímo z restaurace, dovoz je v rámci ceny oběda, je to tedy i levnější, když neplatím tu pečovatelskou službu.“

Klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

„U nás si mohu vybrat z 3 restaurací. V důsledku to vyjde levněji než oběd od pečovatelské služby.“
Osoba pečující

„Tatínek si také bere obědy již delší dobu tady z restaurace v Mnichově Hradišti.“
Osoba pečující

„V sousední vsi vaří důchodcům a rozváží jídlo v režii obce.“
Osoba pečující

Senioři se zabývají i otázkami ceny a kvality dovážené stravy.

„Obědy беру z restaurace, od pečovatelské služby by to bylo dražší.“
Klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

„Oběd mi vozí z LDN Charita, nedá se říct, že bych si vždy pochutnala, polévky mi většinou nechutnají ... Víím o tom, že můžu brát z hospody, dokonce jsem od Kvapilů brala, ale ti to solí a pepří, to mi nedělalo dobře.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice

Po obědě senioři především odpočívají.

„Ráda se po obědě natáhnu, odpočinu si.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice

„Po obědě se jdu na chvíli natáhnout, poté si uvařím kafe a přijde většinou nějaká návštěva, ale není to každý den.“

Klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

Námi oslovení senioři byli ve většině případů imobilní, sami ze svých bytů již nevycházel. Odpoledne tráví sledováním televizních programů (televizní obrazovka se ve všech případech nacházela v blízkosti lůžka), čtením novin, časopisů, pokud jim zrak dovolí. Knihy čtou již jen vzácně, případně je v odpoledních hodinách navštěvují jejich blízcí a přátelé. Setkali jsme se také se seniorkou, která ve svých 80ti letech denně pro spojení se světem využívá počítač, především různé zpravodajské a hudební webové stránky a sociální síť Facebook.

„Odpoledne maminka kouká na televizi, pak na chvíli usne a zase se kouká.“

Osoba pečující, klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

„Odpoledne se tady zastaví snacha, vnučky, někdy přijde i sousedka ... Mnohdy návštěva odchází až kolem šesté hodiny.“

Klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

„Když je hezky, tak trávím čas na balkóně, ven nevycházím.“

Klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

„Jsem na vozíku, ven už roky nechodím, odpoledne vždy zaskočí sousedka, jinak hodně času trávím u počítače.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice

„Když přijdu z práce, vezmu maminku na vozíku ven, ale to v zimě nejde, už je tma.“

Osoba pečující, klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

Večeře si senioři, stejně jako jídlo v průběhu víkendu, zajišťují sami v rámci svých možností. Pokud již tento úkon nezvládají, pomáhá rodina, případně pečovatelská služba.

„Obědy v sobotu a v neděli řeším z toho, co mi zbude z týdne. Jím málo a porce z restaurace jsou velké.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice

„Večeřím brzy, už jen něco lehkého, studeného, dělám si to sama, ale je pravda, že mi to dlouho trvá.“

Klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

„Každý večer jsem u maminky, podám jí večeři a dám ji spát.“

Osoba pečující, klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

„Večeři mamince vždy donesu, tak jako oběd.“

Osoba pečující, klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice

4.2. Zmiňované problémy

Senioři si stěžovali na svou nelehkou finanční situaci, na nedostatek sociálních kontaktů a omezené možnosti trávení volného času, v neposlední řadě pak na bariéry v přístupu do lékařských ordinací.

Finanční otázka

Problémy financí řeší nejen samotní senioři, ale také osoby, které o ně pečují. Výdaje na sociální služby se odvíjejí od zdravotního stavu seniora a míry péče ze strany rodinných příslušníků.

„Příspěvek na péči mám první stupeň, za pečovatelskou službu platím okolo 3.000,- Kč. Ale platím si vše, co potřebuji.“

Klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

„Každý den musím zaplatit stovku pečovatelské službě, s tím musím počítat.“

Klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

„Příspěvek na péči nám jen tak stačí.“

Osoba pečující, klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

„Hodně zaplatím za léky, ty jsou pro mne důležité, ale zatím si péči platím tak, jak potřebuji.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice

Setkali jsme se i s případy, kdy osoby pečující či sami senioři neuvažovali o nasmlouvání potřebných služeb z důvodu nedostatku financí.

„My jsme chtěli více péče, službu však zdražují a příspěvek na péči se nezvedá.“

Osoba pečující, klientka služby Spokojeného domova, o.p.s.

„Naštěstí manžel chodí ohřát mamince oběd ... Jinak nevím, jak bychom to dělali. To bychom snad ani nezaplatili.“

Osoba pečující, klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

„Pečovatelská služba chodí jen ráno, jinak je všechno na rodině, zaplatíme necelé 4.000,- Kč, platíme 150,- Kč za hodinu. Více péče nemůžeme zaplatit, ale je to takové „pytlíkování“. Nezaplatíme ani třeba doprovod k lékaři, někdo z rodiny si vždy musí vzít dovolenou.“

Osoba pečující, klientka služby Spokojeného domova, o.p.s.

Sociální kontakty

Senioři, kteří pobírají příspěvek na péči, jsou ve většině případů imobilní, celé dny tráví sami ve velmi omezeném prostoru svého bytu.

„Co chybí, je kontakt s lidmi - maminka je celý den sama.“

Osoba pečující, klientka služby Spokojeného domova, o.p.s.

„Kdybych třeba mohla sehnat soukromou paní, která by s maminkou přes den zašla ven ... Je pravda, že bych se bála sem vzít někoho cizího, ale stejně starší paní by maminku nezvládla, mladá paní sem prostě nepříjde. Spokojený Domov nezvažujeme kvůli ceně. Kdyby tady byl ještě někdo od nich na hodinu, kdy by šel s maminkou na procházku, tak bychom se nedoplatili ... V zimě se tak maminka ven nedostane, chodím z práce a je už tma.“

Osoba pečující, klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

„Ráda jsem chodila do divadla, ale teď se dostanu ven jen, když mne vezou k lékaři.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice

Senioři v této souvislosti deklarovali své požadavky na úctu a toleranci, respekt k jejich důstojnosti a sociální integraci.

Potřeba zachování si společenských kontaktů² je pro starého člověka velmi důležitá a zásadním způsobem ovlivňuje kvalitu jeho života. Mnohdy tak vzrůstá význam pracovníků přímé péče, jelikož je senioři nevnímají pouze ve formě konkrétní pomoci s jednotlivými úkony, ale vnímají je jako další a mnohdy jediný prostředek **k uspokojení sociálních potřeb**. Senioři proto očekávají ze strany pracovníků zájem a čas, který jim věnují, a právě nedostatek této „duševní“ péče ze strany pracovníků je často vnímán velmi negativně.

„Maminka to pozná, když to někdo dělá s láskou a někdo to má jen jako práci, to staří lidé cítí.“

Osoba pečující

„Neměnila bych pečovatelky, které sem chodí, známe se ... popovídáme si.“

Klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

Vyplnění volného času

Přestože v seniorském věku lidem ubývá povinností a přibývá volný čas, stává se, že díky zdravotním omezením nemohou tento čas věnovat koníčkům a zálibám tak, jak by si sami představovali. A jelikož si zároveň uvědomují, že zdraví lze alespoň částečně ovlivnit celkovou kondicí, která přináší radost a duševní svěžest, je pro ně tato situace o to více frustrující.

„Pokud maminka viděla, luštila, teď má problémy se zrakem, se sluchem, pořád jí to myslí, ale nemá se jak zabavit. Poslouchá alespoň hodně nahlas zábavné pořady.“

Osoba pečující

„Dříve jsem více četla, ale bolí mě oči ... Už moc číst nemůžu ... Taky mě z toho často bolí hlava.“

² Tato potřeba může být různá s ohledem ke zdravotnímu stavu jedince.

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice

„Snažím si udržovat zdravý rozum, ale nemohu již třeba docházet na cvičení paměti, které tady probíhá.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice

Bariérovost

Dle našich zjištění činí bariérovost některých lékařských ordinací v ORP Mnichovo Hradiště problémy především osobám s omezenou mobilitou.

„Nemocnice v Boleslavi je bezbariérová, proto tam jezdíme. Rádi bychom do Hradiště, ale třeba krční - jsou tam schody ... Kdyby to šlo, chodíme k lékaři do Hradiště, bylo by to blíž, ale nejde to, nejde to.“

Osoba pečující, klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

Důležité je také téma parkování poblíž jednotlivých zdravotnických zařízení.

„U polikliniky jsou jen dvě parkovací místa pro invalidy.“

Seniorka nevyužívající služby

Přestože je pozitivně vnímána snaha vedení města Mnichovo Hradiště o úpravu veřejných komunikací, lidé se zdravotním omezením se stále dostávají do problematických situací.

„Beru matku na vozíku ven, ale jednou jsme skončili v příkopě, cizí pán musel vozík vytáhnout.“

Osoba pečující, klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

V této souvislosti bylo zmíněno i téma nového volnočasového centra. Aktivní senioři velmi oceňovali nabídku vedení města, která jim umožňuje využívat tyto prostory zdarma, na druhou stranu senioři podotýkali, že umístění tohoto objektu nepovažují pro jejich aktivity za vhodné.

„Musí se do kopce, starší člověk má problém se tam dostat ... Třeba pokud má někdo francouzské hole, je to problém“

Seniorka nevyužívající služby

4.3. Zmiňované požadavky ze strany seniorů

Jak již bylo řečeno výše, senioři se, pokud mohou, v prvé řadě obracejí se svými potřebami na své rodinné příslušníky. V druhé řadě pak kontaktují terénní pečovatelskou službu.

Zajištění stravy formou dovážky obědů

Pokud se zaměříme pouze na sociální služby, tak je nejčastěji využívaným úkonem dovoz obědů. V Mnichově Hradišti se senioři neobracejí pouze na pečovatelskou službu, ale mohou využít i restaurace, které tuto službu poskytují. Pečovatelskou službu preferují v momentě, pokud nabídka obědů z restauračních zařízení neodpovídá jejich představám o zdravém a pro ně vhodném stravování. Obědy z restaurací jsou na druhou stranu levnější. Senioři tak zvažují nejen cenu, ale i kvalitu jídel. Názory na jednotlivé dodavatele obědů se však velice různí.

„U Kvapilů vaří určitě zvláště pro rozvozy, nemastí to tolik, snaží se zařadit zeleninu, není to klasické hospodské jídlo.“

Klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

„U Kvapilů hodně solí, volala jsem tam, vždy slíbili, že nebudou solit, ale nezměnilo se to.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice

Jak jsme již zmínili, senioři si obědy nechávají dovážet i v momentě, kdy není potřeba, aby jim byla strava podávána. Právě z tohoto důvodu by někteří soběstační senioři jistě využili možnost si pro obědy osobně dojet, případně oběd zkonsumovat v jídelně, která by seniorům byla přímo určena.

„Stačí, když se oběd uvaří, někteří si pro něj rádi dojdou, případně se s vrstevníky najedí a stihnou si při tom popovídat.“

Osoba pečující

Problematika bydlení

Lidé preferují, pokud jim to situace dovolí, stárnout ve svém vlastním bytě či rodinném domě. Tato možnost se stane nereálnou, pokud byt, z hlediska jeho velikosti, finanční náročnosti a lokalizace, přestane požadavkům starého člověka vyhovovat.

Konkrétní vliv může mít např.:

- úmrtí partnera

„Žiji s manželem, ale kdybych byla sama, nevím, zda bych si mohla dovolit žít v tak velkém bytě, jaký máme.“

Seniorka nevyužívající služby

- výše nájmu

„S manželem nájem zaplatíme, sama bych na to neměla.“

Seniorka nevyužívající služby

- nedostupnost potřebných služeb, často však spíše neinformovanost o možnostech sociálních služeb

„Přistěhovali jsme se před několika lety do Mnichova Hradiště, bydleli jsme v blízké obci v rodinném domě, ale manžel byl nemocný, nejprve pomáhali sousedé a dojížděla za námi rodina. Pak to už nešlo. Byt tady nám zařídil syn s rodinou. Manžel nechtěl do domova pro seniory, chtěl zůstat doma ... Byli jsme tedy v bytě a začali využívat pečovatelskou službu.“

Klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

„Hned z LDN se podařilo manželku umístit do domova pro seniory, děti nebydlí s námi, já bych se nepostaral, ani jsme nezjišťovali, zda existuje jiné řešení.“

Manžel klientky Domova Modrý kámen, poskytovatel sociálních služeb

- vzdálenost od rodiny

„Byla jsem invalidní po operacích, zůstala jsem z rodiny v Ústí sama ... Bratr zařídil přestěhování do domu s pečovatelskou službou tady v Mnichově Hradišti.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice

- topení na pevná paliva

„Ráno nám chodil zatápný souseď, ale to víte, nemůže to takto fungovat dlouho.“

Klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

Je třeba si uvědomit, že právě kvalita, vybavení a uzpůsobení bytu má přímý dopad na to, jak dlouho v něm budou moci lidé žít a zachovájí si tak svou nezávislost.

Pokud se rodina rozhodne upravit stávající byt seniora tak, aby byl bezpečný, zůstává ve většině případů pouze u výměny vany za sprchový kout. S jinými úpravami bytů jsme se nesetkali.

„Přestože jsme již dříve vyměnili vanu za sprchový kout, maminka nemůže koupelnu využívat ... Dveře jsou úzké, do koupelny se na vozíku nedostane.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice

Někteří lidé řeší problematiku bydlení podáním žádosti o malometrážní byt zvláštního určení – v Mnichově Hradišti konkrétně o byt v tzv. domě s pečovatelskou službou. Paradoxně je pak pouze na obyvatelích těchto bytů, zda se rozhodnou pečovatelskou službu reálně využívat. Tyto byty tak často neřeší sociální potřeby klienta/ky, ale pouze jeho bytový problém. Sami senioři deklarují, že nepociťují rozdíl v dostupnosti pečovatelské péče, pokud žijí v domě s pečovatelskou službou či ve vlastní domácnosti.

Na druhou stranu od pobytu v domě s pečovatelskou službou očekávají i další služby, a to nejen ty, které jim zpřijemní stárnutí, jako např. rehabilitace, kadeřnictví, půjčovna kompenzačních pomůcek přímo v domě apod., ale také 24 hodinovou pečovatelskou službu a zdravotní dohled. Tyto služby však nejsou v domě s pečovatelskou službou, kde město Mnichovo Hradiště disponuje 47 byty, k dispozici. Výhodou stávajících bytů v tomto domě tak zůstává jejich velikost a s tím související cenová akceptovatelnost.

„Když jsme se stěhovali, bylo nám řečeno, že tady budou lékaři, nakonec tady žádní nejsou.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice

Lidé, kteří v současné době v domě s pečovatelskou službou bydlí a snaží se být v rámci společného soužití aktivní, řeší problémy s nedostatkem aktivních, relativně zdravých a mobilních sousedů.

„My jsme byli zvyklí se scházet, trávit spolu aktivně čas, ale zestárli jsme, už nemůžeme být těmi tahouny, a tak to setkávání tady upadá.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice

„Lidé tady jsou líní.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice

„Když se chceme sejít, musíme si stolky a židle vždy vytahat ven ze společenské místnosti na chodbu, ale už na to nemáme dost sil ... Teď tady není nikdo, kdo by to dělal. Do společenské místnosti se nevejdeme.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice

Sociální služby

Impulsem k využívání sociálních služeb se stává zdravotní omezení. Nejprve se senioři obracejí na pečovatelskou službu. Tuto pomoc také využívají rodinní příslušníci, ať již v momentě, kdy se nemohou o své blízké celodenně starat, tak i v případech, kdy sami některé úkony nezvládají.

Respondenti dotazovaní v rámci našeho šetření, kteří byli z důvodu svého zhoršeného zdravotního stavu odkázáni při vykonávání každodenní hygieny na cizí pomoc, využívali v tomto ohledu terénní sociální službu, v rámci níž k nim pravidelně docházela pečovatelka. U některých je pak důležitější než konkrétní pomoc pouhá přítomnost jiné osoby v bytě, senioři se tak cítí v bezpečí.

„Do sprchy můžu jít sama, ale někdo musí být v bytě, bojím se, že bych upadla.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice

„Někdy potřebuji pomoc s navlíknutím ponožek, ale jinak se snažím strojít sama.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice

„Chodí mi sem švagrová, když se koupu, vyhovuje mi to.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice, obyvatelka bytu v DPS

„Ráno přinesu mamince snídani, léky a pečovatelská služba jí to ohřeje, přendají maminku z postele.“

Klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

Významný prvek pomoci senioři spatřují v zajišťování denních i týdenních nákupů. Důležitým faktorem umožňujícím seniorům stárnout v domácím prostředí je i pomoc s úklidem domácnosti a drobnými pracemi, které se domácnosti týkají.

„Jednou týdně chodí uklízet moje pečovatelka, ochotně udělá to, o co ji požádám.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice

„Každé ráno mi tady pečovatelka poklidí, připraví mi všechny věci, které mám po ruce každý den.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice

„Když přijdou z rodiny, tak mi pomůžou, pověsí prádlo, uklidí mi prádlo do skříně, prostě, co je potřeba.“

Klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

„V létě se mi pečovatelka/pečovatel stará o bylinky na balkoně, po celý rok zalévají kytky, někdy mi kytky i přesadí.“

Klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

V případě, kdy se soběstačnost sníží natolik, že již není možné, aby lidé žili sami ve své původní domácnosti a pomoc ze strany terénních sociálních služeb či ze strany rodinných příslušníků je nedostačující nebo úplně chybí, přichází na řadu možnost přestěhování se ke svým dětem či následuje **péče institucionální**.

„Co bych doma se ženou dělal? Nezvládl bych to. Mám zažádáno taky do domova, tak sem půjdu taky, až se můj stav zhorší.“

Manžel klientky Domova Modrý kámen, poskytovatel sociálních služeb

„Jsem teď v pořadí v domově pro seniory, prostě, až to nepůjde, tak půjdu tam.“

Klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

Sociální kontakty a kulturní vyžití

Péče o seniory by se neměla zakládat pouze na vyřešení jejich základních potřeb, jakými jsou například strava a hygiena. Mezi základní potřeby patří i již zmiňovaná potřeba sociálního kontaktu.

„Já už nebyla několik let ven, mimo návštěvy lékaře, kdy jezdím sanitkou.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice

„Tady se obecně senioři moc nescházejí, jen párkrát do roka, ale nevím, kdo by ten impuls ke scházení a společným aktivitám měl dát.“

Seniorka nevyužívající služby

„Ze strany města je cítit minimální podpora seniorských aktivit.“

Seniorka nevyužívající služby

4.4. Hodnocení stávajících sociálních služeb

Pečovatelská služba

Respondenti využívají pečovatelskou službu především z důvodu vysokého věku a/nebo pro omezení způsobená svým onemocněním.

Seniorům služby velmi často zprostředkují a nasmlouvají jejich děti. Jelikož šetření probíhalo na malém územním celku, kde se lidé velmi často osobně znají, výběr konkrétního poskytovatele služby vycházel především z osobní známosti či osobního doporučení. Na území působí dva poskytovatelé této sociální služby - Diecézní charita Litoměřice a Spokojený domov, o.p.s. V rámci šetření jsme nezaznamenali žádná zásadní negativní hodnocení ani jedné z těchto služeb. Pokud se lidé rozhodli pro jednoho poskytovatele, nebylo to z důvodu, že by na druhého získali negativní reference. V několika případech jsme se pak setkali s hodnocením služby *Spokojeného domova, o.p.s.* jako poskytovatele flexibilnějšího a s hodnocením Diecézní charity Litoměřice jako poskytovatele běžnějšího a levnějšího.

„Tuto službu využíval už můj syn.“

Klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

„Když jsem si službu zajišťovala, věděla jsem, že zde funguje Charita i Spokojený domov, ale mám pocit, že z Charity jezdili jen ráno, ale večer už nejezdili ... Spokojený domov v té době nabízel služby během celého dne. I nyní si myslím, že má Spokojený domov širší nabídku služeb.“

Klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

„Charitu jsme si vybrali, že jsme tam měli už kontakty ... Vlastně k nám chodí z Charity naše sousedka.“

Osoba pečující, klient pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice

„Spokojený domov je dražší než Charita.“

Osoba pečující, klient pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice

V některých částech ORP nemají uživatelé, dle jejich mínění, možnost výběru pečovatelské služby.

„U nás je jen možnost Spokojeného domova.“

Klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

Na druhou stranu bydlení v domě s pečovatelskou službou v Mnichově Hradišti je chápáno jako závazání se využívat služby Diecézní charity Litoměřice.

„V domě s pečovatelskou službou, tam musí využívat Charitu, jinak je to snad na každém zvlášť.“

Klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

V několika hodnoceních služby *Spokojeného domova, o.p.s.* se objevovala mírná kritika chování některých zaměstnanců této organizace. V dalších hodnoceních byli tito zaměstnanci naopak chváleni ve stejné míře jako zaměstnanci pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice.

„Pečovatelky tam jsou dobré, paní ředitelka šikovná, schopná, ale někdy se chová nadřazeně, arogantně ... Pro staré lidi je první dojem důležitý.“

Seniorka nevyužívající služby

„Přístup Charity je jiný, lidštvější ... třeba, když si berou roušky, tak to vysvětlí ... Ale jde o ty konkrétní zaměstnance. Máme štěstí na děvčata z Charity. Z děvčat Spokojeného domova jsem cítil odstup a to i starý člověk vycítí, jak moc je to upřímný.“

Osoba pečující

„Se službou a s pečovatelkami i pečovateli Spokojeného domova vůbec jsem ohromně spokojená.“
Klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

„Cokoliv bych potřebovala, tak si řeknu, a pečovatelka mi pomůže, vím to, snaží se.“
Klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

Mezi uživateli pečovatelské služby panuje s jednotlivými sociálními službami poskytovanými v domácím prostředí značná spokojenost. Vyzdvihována je především vstřícnost a laskavost pečovatelek, ochota kdykoli poradit s dalšími problémy a rovněž široká škála poskytovaných služeb.

„Všechna děvčata, která ke mně chodí, udělají vše, co potřebuji, někdy jim o to ani nemusím říkat.“

Klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

„Velmi dobře funguje propojení pečovatelské služby se zdravotní službou.“
Klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

„Cenu služeb Charity jsem si nezjišťovala, nebyla dřív zadarmo? Já bych od Spokojeného domova nešla, i kdyby Charita byla zadarmo, všechny je znám, jsem na ně zvyklá.“

Klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

„Děvčata z Charity musím jen chválit.“

Osoba pečující, klient Diecézní charity Litoměřice

Lidé také spontánně zmiňovali nejasné vztahy mezi Městským úřadem Mnichovo Hradiště, Diecézní charitou Litoměřice a Spokojeným domovem.

„Dříve spolu Spokojený domov a Charita spolupracovaly, paní ze Spokojeného domova docházela do domova s pečovatelskou službou cvičit, najednou přestala.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice

„To není o nás, to je někde výš, myslím, že ta nesnášenlivost byla hodně v osobní rovině.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice

Byty v „Domě s pečovatelskou službou“

Město Mnichovo Hradiště disponuje 46 byty v objektu nazývaném „Dům s pečovatelskou službou“. V tomto domě sídlí Diecézní charita Litoměřice. V přízemí se nachází společenská místnost, dále je zde v suterénu umístěna prádelna s žehlírnou, sušárna a skladovací prostory pro každý byt zvlášť. Byty jsou poskytovány občanům starším 65 let nebo občanům invalidním. Tento typ bydlení je kladně hodnocen nejen obyvateli bytů, ale i pro ostatní seniory v regionu je synonymem bezpečnosti, jistoty a prevence proti osamění.

○ **Bezpečí**

„Každé ráno se sejdeme na pavlači, pozdravíme se a zkontrolujeme se, zda jsme v pořádku.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice, obyvatelka bytu v DPS

○ **Začlenění do komunity**

„Jsem s Charitou spokojená, vím i o Spokojeném domově, vím o bytech v Kněžmosti, myslím, že to tam vedou dobře. Nejdříve jsme jim to záviděli, že jsme tady u Charity. Teď jim ale vzali společenskou místnost, nemají místnost na scházení ... Tak už jim nezávidíme.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice, obyvatelka bytu v DPS

„Máme tady klubovnu, to je fajn, je důležité se scházet, mluvit spolu, být veselí.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice, obyvatelka bytu v DPS

„Mám výbornou sousedku, ta mi nákup i donese, větší nákup mi vozí pečovatelka.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice, obyvatelka bytu v DPS

„Paní Altmanová si získala všechny hned, jak dostala dům s pečovatelskou službou na starost, z domova přinesla košík a teď v něm máme u domu kočičku.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice, obyvatelka bytu v DPS

Někteří zmiňovali i riziko, které senior přestěhováním do DPS postupuje:

„Ale záleží na lidech, poschodích, jak se sejdou ... My, co jsme tady od začátku, dobře se známe, hodně jsme se potkávali, teď už to takové není.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice, obyvatelka bytu v DPS

Pečovatelská služba v domě působí pouze v rámci své denní pracovní doby, senioři by však ocenili její rozšíření na 24hodinovou službu, na kterou by se mohli obrátit v případě zdravotních problémů. Dále seniorům v tomto domě chybí lékařské ordinace, rehabilitace, kadeřnictví či pedikúra. Od tohoto typu bydlení se očekává zajištění komplexních služeb a 24 hodinové péče v rámci jednoho objektu.

„Ty služby nefungují, jak naslibovali; to tady mělo být, ale jen si senioři koupili byty, PS je stejná jako u nás, snad tam vozí především jídlo, lékař tam není, koupání nefunguje, to, co mělo, tam nefunguje.“

Klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

Domov pro seniory Modrý kámen, poskytovatel sociálních služeb

Senioři si podávají přihlášky do tohoto zařízení jako tzv. „pojistku“. Znamená to pro ně jistotu, že se o ně někdo postará, „až nebudou moct“. Od domova pro seniory očekávají zajištění ubytování a všech potřebných služeb.

„Známa mi říkala, ať si podám přihlášku do Modrého kamene, že se čeká třeba i dva roky a nikdy nevím, jak to se mnou bude. Přihlášku jsem si dala v červnu a v září mi volali, že už jsem na řadě, mám zavolat, kdybych potřebovala, a věřte, že to stačí, dává mi to pocit jistoty, vím, že o mě bude postaráno, aniž bych někoho zatěžovala.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice

Oproti předešlému typu bydlení není již kvalita života v domově pro seniory tak pozitivně přijímána.

„Vůbec neuvažujeme, že bychom tam maminku dali. To by byl konec.“

Osoba pečující

Setkali jsme se i s případy, kdy bylo toto zařízení první sociální službou, kterou senior začal využívat.

„Žena by chtěla domů, ale jak bych se o ni postaral? Prostě to nejde, tady má vše, co potřebuje. Nezjišťovali jsme si, co nabízí pečovatelská služba.“

Manžel klientky Domova Modrá kámen, poskytovatele sociálních služeb

Někdy toto řešení jako jedinou možnou variantu vnímal sám senior.

„Přišel jsem o nohy, v domě jsem nemohl sám zůstat, proto jsem šel do domova pro seniory ... Nepřemýšlel jsem o bezbariérovém bydlení. Ale je pravda, že jsem tady jeden z mála, komu to ještě myslí, kdybych měl nohy, jsem naprosto fit.“

Klient Domova Modrá kámen, poskytovatele sociálních služeb

4.5. Chybějící sociální služby

V rámci šetření se objevila především potřeba **respitní péče**. Tento požadavek byl zmiňován zejména ze strany osob pečujících. Jejich problematice se budeme věnovat v jedné z následujících kapitol.

Ze strany seniorů jsme zaznamenali žádosti o **zkvalitnění bydlení v domě s pečovatelskou službou**, tedy především rozšíření služeb pečovatelské služby o 24 hodinový dozor. Senioři by uvítali rozšíření služeb nejen v domě s pečovatelskou službou v Mnichově Hradišti, ale i v podobném objektu, který se nachází v Kněžmostě.

4.6. Chybějící služby

Kadeřnictví, pedikúra v domácnosti

Pro seniory je mnohdy naprosto nemožné navštívit kadeřnictví, případně pedikúru. Tyto služby potřebují využívat ve svém prostředí.

„Nemůžu chodit ven, takže jsem si nechala narůst vlasy, ale to česání pro mne není jednoduché. Je škoda, že v tomto domě nejsou služby.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice, obyvatelka bytu v DPS

„Nikdy jsem nezkoušela najít kadeřnici, která by zašla do domácnosti, to bych se nedoplatila.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice

Někdo tento problém řeší prostřednictvím svých přátel a známých.

„Kadeřníka a pedikérku jsem si musel sehnat.“

Osoba pečující

„My jsme si sehnali paní, která k nám chodí domů. Každého tady znám, žiji tady celý život.“

Osoba pečující

Doprava na kulturní akce

Imobilním seniorům v regionu chybí dopravní služba, která by jim umožňovala účast na kulturních a společenských akcích a byla by finančně přijatelná.

„Objednala jsem si vstupenku do O2 Arény, ale odvoz jsem si musela sehnat ... Ale ani pokud bych chtěla jít tady ve městě na kulturní akci, nemám se tam jak dostat.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice

„Když chci za kulturou, tak si musím říct někomu, kdo by mě tam odvezl.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice

4.7. Problematika informovanosti

Senioři byli ve většině případů spokojeni s množstvím informací, které mají nejen o dění ve městě, ale i o nabídce a možnostech sociálních služeb. Naopak osoby pečující si často stěžovali na nedostatek informací, především ve vztahu k sociálním službám. Ne vždy mají lidé dostatečné povědomí o nabízených sociálních službách, především o nabídce a možnostech pečovatelské služby.

„Využíváme pomoc s hygienou, je pravda, že jsme se o víc nikdy nezajímali.“

Osoba pečující

„Pečovatelskou službu využíváme, co je to ale odlehčovací péče?“

Osoba pečující

Nejpřijatelnějším zdrojem informací pro seniory i pro osoby pečující jsou lékaři a zdravotnický personál.

„Paní doktorka mi snad vždy říká, co bych mohla chtít/potřebovat.“

Klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice

„Koukám na sestřičky při práci a ptám se, jak, co dělat.“

Osoba pečující

„Na webu člověk hledá, když už je v problému. V ordinaci lékaře či v čekárně by si toho lidé všimli dříve a mohli by nad tím přemýšlet.“

Osoba pečující

4.8. Problematika osob pečujících

Tak, jak česká populace stárne, narůstá počet osob, které nejsou z důvodu vysokého věku, případně zdravotního stavu, schopny se o sebe starat vlastními silami. Péče o stárnoucího člena rodiny se tak dotýká nezanedbatelného počtu domácností. Z těchto důvodů jsme se v rámci šetření snažili této problematice alespoň částečně dotknout.

Osoby pečující se rekrutují v první řadě z dětí seniorů a jejich partnerů. Další častou osobou pečující o starého člověka je jeho životní partner - manželka či manžel. Ve většině případů byla pečující osoba v předdůchodovém či důchodovém věku, vždy byla však mladší než samotná osoba, o kterou bylo pečováno.

V průběhu našich rozhovorů se senioři i osoby o ně pečující shodovali, že úloha rodiny je v péči o své starší příslušníky nenahraditelná a nelze ji suplovat žádnými institucemi.

„Nechceme maminku nikam dávat, těžce by to snášela. Zdravotní stav by šel určitě hodně dolů. V nemocnici se vždycky ohromně psychicky zhorší. Od doby, co je doma, tak můžu říct, že kvete.“

Osoba pečující

Tento postoj jistě vyplývá z tradičních hodnot morální povinnosti a odpovědnosti pečovat o své blízké v rámci rodiny. Chvillemi pečující přijímají roli, která se od nich očekává, tak, že jejich vlastní zájmy jdou naprosto stranou.

„Děda by nesnesl pečovatelku, měl Alzheimeru, tady babička by taky nebyla moc nadšená a nesnesla by to.“

Osoba pečující

„Podívejte, maminka se zvládla postarat o své rodiče, zvládám to i já ... Nepotřebujeme žádné služby ... Prostě to musím zvládnout sama.“

Osoba pečující

Pečující se tak mnohdy o své blízké starají v průběhu celého dne. Pokud využívají cizí pomoci, obrací se na pečovatelskou službu, případně na terénní zdravotní službu. V rámci pečovatelské služby využívají především pomoc při denní hygieně. Koupání je často velmi fyzicky náročné, problémy přinášejí také mýty a určitá taktnost vůči opačnému pohlaví.

„Děvčata z Charity mi jezdí pomáhat s koupáním. Přeci jen je to pro mne fyzicky náročné.“

Osoba pečující

„Pro maminku bylo těžké přijmout to, že se o ni starám já jako syn. Sestra tyto problémy neměla.“

Osoba pečující

Případně, pokud rodinní příslušníci chodí do zaměstnání, využívají pomoc v době, kdy oni sami pečovat nemohou.

„Charita chodí ráno, v poledne, kolem třetí hodiny pečovatelky. Ráno se stará ještě sestra a odpoledne přijdu já.“

Osoba pečující

Klíčovými tématy rozhovorů s pečujícími byly: **informovanost o možnostech péče, znalost problematiky, finance, přístup lékařů a pracovníků pečovatelské služby, kompenzační pomůcky a v neposlední řadě chybějící sociální služby.**

○ Informovanost o možnostech péče

Míra informovanosti rodinných pečujících o možnosti využívání sociálních a zdravotnických služeb v poskytování péče seniorům byla přímo úměrná době, po kterou sami o své blízké pečovali.

„Je to pro nás aktuální téma pár měsíců, teď situaci řešíme pomocí pečovatelské služby, ale co bude dál, ještě nevím ... Nevěděli jsme ani, že máme možnost žádat nějaké peníze.“

Osoba pečující

„Informace – dozvěděli jsme se zatím všude možně okolo, na sociálním odboru nám řekli jen o tom příspěvku.“

Osoba pečující

Reakce ostatních: *„Uvidíte časem ... Teprve ta situace vás donutí si spoustu věcí zjistit.“*

Osoba pečující

Osoby, které o blízké pečovaly delší dobu, byly poměrně dobře informovány o finančních příspěvcích, kompenzačních pomůckách a nabídce některých sociálních služeb.

Na druhou stranu i tito lidé vykazovali určité mezery ve svých znalostech.

„Nikdy jsme neslyšeli o možnosti tísňové péče. Ale stalo se mi, že jsem byl u lékaře, tatínek spadl, nemohl zavolat a 4 hodiny ležel na zemi, než jsem přišel. Takové tlačítko by mi přineslo klid.“

Osoba pečující

Lidé očekávají první informace od lékařů či zaměstnanců městského úřadu.

„První by měl být doktor, který by měl dát prognózu, abychom věděli, jakou péči bude senior potřebovat ... Podle prognózy zdravotního stavu můžeme alespoň částečně plánovat. Lékaři by nás měli nasměrovat.“

Osoba pečující

„Nebyly by špatné informace v čekárně, lidé tam čekají, přímo nástěnka pro pečující by tam nebyla špatná.“

Osoba pečující

„Na sociálce by mohl být někdo, kdo dokáže poradit, co si zařídit dopředu dle prognózy lékaře. Lékař a úřad - to je to gró.“

Osoba pečující

„Tatínkovi je 73 let a během třech měsíců přestal být mobilní, nic si nepamatuje ... Paní doktorka nás na toto nepřipravila.“

Osoba pečující

„Problém je v tom, že si bere léky, jak chce, často špatně, a bylo mi řečeno naší lékařkou, že jsme to měli řešit dávno přihláškou do domova důchodců.“

Osoba pečující

Dotazovaní si velmi často uvědomovali, že nestačí jen chtít a moci pečovat, ale důležité je i vědět, jak o starého člověka pečovat. Uvítali by tak „školení“, které by zajišťovali např. pracovníci pečovatelské služby.

„Školení na téma manipulace, kompenzační pomůcky ... To by mi péči usnadnilo. Kolikrát se s něčím trápím a pak zjistím, že na to existuje řešení. Stačilo by 2-3 hodinové školení, aby člověk zbytečně netápal a netrápil sebe a toho, co o něj pečuje.“

Osoba pečující

„Musím plně souhlasit s kolegy, že by nám pomohlo zaškolení v péči, jak se starat, co používat.“

Osoba pečující

Další zmiňovanou pomocí by bylo zřízení poradenského pracoviště v rámci Odboru sociálních věcí a zdravotnictví.

„Chybí mi takový itinerář pro pečující, kde by byly kontakty na poskytovatele služeb, ale vedle toho i informace, jak pečovat. Třeba jak zvedat těžkého člověka, někdy to neznají ani pečovatelky.“

Osoba pečující

„Měli bychom nad sebou mít supervizi.“

Osoba pečující

„Bylo by dobré znát konkrétní osobu, na kterou se můžeme obrátit.“

Osoba pečující

Řešením mohou být také tzv. podpůrné skupiny pečujících osob, které se mohou stát nejlepším a nejsnáze dosažitelným zdrojem praktických informací. V další řadě mohou fungovat jako emocionální podpora. I v průběhu našeho setkání si pečující předávali kontakty, informace a rady.

„Každý má vyzkoušený jiný krém, ví, co funguje.“

Osoba pečující

„Informace jsem získával, jak jsem pečoval. Sledoval jsem třeba sestřičky v nemocnici, ptal jsem se, co používají.“

Osoba pečující

○ **Finanční otázky**

Péče o seniory je pro pečující rodiny často finanční zátěží.

„Mám velkou výhodu, jsem v invalidním důchodu, proto mohu o rodiče pečovat.“

Osoba pečující

„Nejraději bych byla, kdyby o mne mohla pečovat dcera, ale ta musí do práce.“

Klientka pečovatelské služby Spokojeného domova, o.p.s.

„To je to nejhorší, že když se staráte a nejste v důchodu, tak z toho vám vypočítají důchod!!!“

Osoba pečující (klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice)

Mnoho rodin negativně vnímá nejen relativně malou finanční podporu ze strany státu, kterou v současné době rodinná péče má, pečujícím chybí i morální ocenění ze strany společnosti.

„Zůstala jsem doma, když rodiče onemocněli. Mám důchod 4.800,- Kč, protože jsem se starala o rodiče.“

Osoba pečující, klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice

„Já se solidně starat nemůžu, musím chodit do práce. Odejít z práce je problém, těžko bych se mohl pak do práce vrátit.“

Osoba pečující

○ **Přístup lékařů**

Respondenti vykazovali odlišné zkušenosti s přístupem lékařů a zdravotnického personálu.

„Lékařka nám říká, že je to náš problém, neřeší to s námi.“

Osoba pečující

„Naštěstí jsem narazil na dobré lidi, doktor, děvčata tady na sociálce mi pomohli...To je štěstí, poradili mi, nasměřovali, byl jsem seznámen se všemi možnostmi.“

Osoba pečující

„Paní doktorka s námi mluví jen ve smyslu, co chceme, že tatínek stárne, je silně obézní, prostě se stav zhoršuje.“

Osoba pečující

„Já mám štěstí, paní doktorka přijede, kdy chceme.“

Osoba pečující

„Paní doktorka nerada jezdí. Ale pokud je velký problém, přijede.“

Osoba pečující (klientka pečovatelské služby Diecézní charity Litoměřice)

„Naše paní doktorka umí předepsat jen antibiotika, nám neporadí, neřekne, co máme čekat. Tatínka vozím na vyšetření několik let, telefonuji s paní doktorkou, ale nikdy nám neřekla, co nás čeká, že se tatínkův stav bude zhoršovat.“

Osoba pečující

○ **Kompenzační pomůcky**

Osoby pečující jsou zvyklé svým blízkým zajišťovat kompenzační pomůcky, které kupují, případně si je půjčují u poskytovatelů sociálních služeb. Velmi pozitivně byli hodnoceni zaměstnanci obchodů se zdravotnickými pomůckami.

„Kompenzační pomůcky - kdo to zná, tak ví. V prodejně jsou šikovní, poradí.“

Osoba pečující

Podmínky, za kterých jsou pomůcky do domácností půjčovány, se v rámci regionu mohou lišit.

„My máme polohovací postel za 300 Kč měsíčně.“

Osoba pečující

„My máme polohovací postel za 1000 Kč měsíčně. Jsem rád, že ji mám i za tu tisícovku.“

Osoba pečující

○ **Oblast odpočinku, problematika respitní péče**

Oblast relaxace a s tím související oblast respitní péče patří mezi klíčová témata osob pečujících. Nesmíme zapomínat, že syndromem vyhoření jsou pečující osoby ohroženy stejnou měrou jako ostatní pomáhající profese v sociálních službách. V tomto ohledu hraje nezanedbatelnou roli respitní péče.

„Neměl jsem 6 let dovolenou, nemám za sebe náhradu, jedu na doraz, proto jsem se začal informovat o možnostech respitní péče. Volal jsem do Boleslavi, ale není to pro mé rodiče

s diagnózou, kterou mají. Volal jsem i do hospice, ale tam není místo. Kontaktoval jsem také organizaci v Turnově i Liberci, ale kapacity nejsou. Všude je dlouhá čekací doba. Takže to řeším tady přes LDN.“

Osoba pečující

„Terénní respitní péče tady funguje, ale je to od 8 do 20 hodin. Není to 24 hodin denně, což bych potřeboval.“

Osoba pečující

„Co potřebujeme, je, abychom si mohli odpočinout, aby fungovaly terénní služby i o víkendu. Přes týden to jde, ale o víkendu bychom si někdy rádi odpočinuli. V létě jsme toto řešili, pečovatelky přes týden docházely, ale o víkendu ta služba nebyla. Nakonec jsme se domluvili, ale nešlo to zajistit v takové míře jako v průběhu pracovního týdne.“

Osoba pečující

Důležitost respitní péči však stoupá o to více v momentě, kdy pečující osoba řeší vlastní zdravotní problémy, které jí neumožňují péči o jinou osobu.

„Nejvíc mi chybí respitní péče. Když jsem šel sám na operaci, rodiče byli v LDN.“

Osoba pečující

„Může mě na týden skolit chřipka, ptal jsem se paní doktorky, co v tom případě mám dělat, paní doktorka řekla, že jsem na to měl myslet dřív.“

Osoba pečující

V průběhu rozhovorů došli respondenti k závěru, že ideální umístění pobytové respitní péče tady v regionu je v rámci Léčebny dlouhodobě nemocných Mnichovo Hradiště.

„Ideální by bylo registrovat odlehčovací péči tady v LDN. Je to zařízení hotové, je to tady ve městě ... Z mého pohledu by to bylo ideální.“

Osoba pečující

„Na LDN nedám dopustit. Maminka občas přestane přijímat tekutiny a za 2-3 týdny ji tam dají dohromady.“

Osoba pečující

5. ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

- V obecném povědomí české společnosti stále převládá názor, že za péči o své **stárnoucí rodiče jsou zodpovědné především jejich děti**, které jim tím tak vyjadřují svou vděčnost a lásku. Přesto si však většina **seniorů přeje co nejdéle zachovat své soukromí a na svých dětech alespoň částečnou nezávislost**.
- U seniorů převládá **jednoznačná preference setrvání ve své vlastní domácnosti**, a to za pomoci rodiny či sociálních pracovníků. **Z těchto důvodů považujeme za velmi důležité podporovat život seniorů především v jejich přirozeném prostředí prostřednictvím terénních sociálních a zdravotních služeb**.
- V této souvislosti je nutné se zabývat i bytovou problematikou. Právě kvalita, vybavení a uzpůsobení bytu má přímý dopad na to, jak dlouho v něm bude moci senior žít a zachovat si tak svou nezávislost. Lidé by měli pochopit, že s blížícím se důchodovým věkem je nutné myslet v předstihu na své stáří a připravit se na něj v první řadě v souvislosti s bydlením.
- **Pokud je pak region i dostatečně pokryt terénními sociálními službami, do pobytových zařízení sociálních služeb senioři odcházejí až v momentě, kdy jejich zdravotní stav vyžaduje 24 hodinovou péči**.
- **Pokud se o seniora rozhodne starat jeho rodina, nesmíme zapomínat na význam odlehčovacích služeb**.
- Na druhou stranu je potřebné zajistit **nezbytné kapacity pobytových zařízení s 24 hodinovou péčí**. Pobytové služby by však měly být poskytovány pouze seniorům, kteří se ocitli díky svému zdravotnímu stavu v situaci, kdy již není možné, aby dále setrvali v domácím prostředí.

Prioritní oblasti k řešení:

Senioři

- Podpora sociálních, zdravotních a návazných služeb poskytovaných seniorům v domácím prostředí v rámci celého území
- Důraz na prevenci osamění seniorů, tedy udržení a rozvoj společenských kontaktů seniorů žijících v domácím prostředí (nejen v souvislosti se zachováním služby, ale i s ohledem na kvalitu personálu, služby apod.)
- Zvyšovat pocit bezpečí seniorů v domácím prostředí, např. prostřednictvím možnosti tísňové péče, 24 hodinového dohledu v domě s pečovatelskou službou apod.
- Podpora osvětových aktivit v souvislosti s možnostmi pomoci seniorům v domácím prostředí, a to nejenom v Mnichově Hradišti, ale i v celém ORP

Osoby pečující

- Podpora osob pečujících v oblasti informovanosti (zviditelnění služeb sociálního poradenství pro pečující osoby)
- Podpora odlehčovacích služeb

Zdravotnické služby

- Dobrá lokalizace zdravotnických zařízení, včetně možnosti parkování
- Bezbariérové přístupy do zdravotnických zařízení
- Vhodný přístup poskytovatelů zdravotních služeb k seniorům, zlepšení komunikačních dovedností apod.
- Podpora terénních zdravotních služeb

6. STRUKTURA ROZHOVORU – ID

Klient:	CpKP střední Čechy
Název projektu:	Komunitní plán města Mnichovo Hradiště a spádových obcí
Cílová skupina:	Senioři, OZP
Realizace:	Listopad – prosinec 2012
Vypracovala:	Petra Dobiášová

Základní osnova rozhovoru – 60 minut		
A.	Seznámení	5 minut
B.	Popis všedních starostí	5 minut
C.	Popis problémů, problematických situací	10 minut
D.	Formy pomoci (analýza potřeb)	15 minut
E.	Sociální služby a služby návazné	15 minut
F.	Informovanost, informační kanály	5 minut
G.	Případné doplnění informací, zakončení, rozloučení	5 minut

A. Vzájemné představení moderátora a respondenta NAVÁZÁNÍ KONTAKTU A VYTVOŘENÍ PŘÍJEMNÉ ATMOSFÉRY	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Představení moderátora a organizace, kterou zastupuje „Dobrý den, děkuji vám za váš čas.“ 	Představení moderátora
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vysvětlení cílů a pravidel výzkumu, anonymita respondenta 	Představení projektu a pravidel výzkumu
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Představení respondenta „A teď bych poprosila i vás, abyste se krátce představili, jak se jmenujete (stačí nám křesní jméno), kde bydlíte, co dalšího nám o sobě chcete/můžete říct?“ 	Představení respondenta
Očekávaný přínos: Základní informace o diskusní skupině, kontrola kvality rekrutace, navázání kontaktu, navození příjemné atmosféry, odbourání případných bariér	

B. Popis všedního dne/všedních starostí	
<p>„Můžete nám popsat, jak vypadá váš všední den? ... Zvládáte vše sám/a?“ (Příprava a podání pokrmů, nápojů, pomoc při osobní hygieně, pomoc při oblékání a svlékání, pomoc při pohybu, doprovody k lékaři, <u>pracovní uplatnění</u>, aktivity spojené s běžným životem apod.)</p> <p>„Kdo vám pomáhá?“ (Rodina, sousedé, známí, sociální služby, jiné)</p>	Popis
Očekávaný přínos: Popis všedních úkonů/starostí; současné formy pomoci	

C. Problematické situace	
<p>„Nyní se zkuste zamyslet, jaké problematické situace vám váš věk/onemocnění/hendikep přináší?“ „Jaké komplikace, např. změna služby, asistenta, pečovatele, odbornost apod.?“</p> <p>„A jaké komplikace očekáváte v budoucnu (práce, vzdělání, rodinný život, péče)?“</p>	Popis
Očekávaný přínos: Popis problémů a komplikací, které senior/OZP v současné době řeší (+ problémy, které mohou nastat časem)	

D. Pomoc, řešení, sociální služby	
<p>„Potřebujete s něčím pomoc?“</p> <p>„Potřebujete pomoc s něčím, s čím vám nikdo nepomáhá?“ „Potřebujete pomoc s něčím, s čím někdo už pomáhá, ale tuto pomoc nepovažujete za ideální/případně není dostatečná?“ „Od koho tuto pomoc očekáváte (rodina, známí, soc.slужby apod.)?“ „Zkoušel/a jste se již na někoho obrátit, aby vám pomohl?“ „Na koho, kdy a jak?“</p> <p>„Zmínili jste ještě tyto komplikace ..., napadá vás nějaké řešení?“</p>	Popis a hledání řešení
Očekávaný přínos: Analýza potřeb (potřeby v oblasti podpory setrvat v domácím prostředí, potřeby v oblasti terénních služeb)	

E. Sociální služby (služby návazné) - detailně	
<p>„Vrátíme se k sociálním službám, které jste tady zmínili.“</p> <p>„Jak dlouho je využíváte (kdy jste je začal/a využívat)?“</p> <p>„Odkud jste se o nich dozvěděl/a?“</p> <p>„Proč právě tyto služby využíváte?“</p> <p>„Jak jste s nimi spokojen/a?“</p> <p>„Považujete je ve vaší situaci za dostatečné?“ „Kdy podle vás přestanou být dostatečné?“ „Co pak dál?“</p> <p>„Kolik za tyto služby platíte? Pokryje vám tyto služby příspěvek na péči?“</p> <p>„Omezuje vás finanční situace ve využívání služeb?“</p> <p>„Víte o sociálních službách, které by vám mohly pomoci?“</p> <p>„Proč je nevyžíváte?“</p> <p>„Kdy/za jakých podmínek je budete/byste je využíval/a?“</p> <p>„Napadají vás služby, které vám tady chybí?“</p>	<p>Popis</p> <p>Popis - finance</p> <p>Popis – informovanost, bariéry</p> <p>Popis – chybějící služby</p>
<p>Očekávaný přínos: Analýza sociálních služeb, bariéry ve využívání</p>	

F. Informovanost, informační kanály	
<p>„Máte dostatek informací o:</p> <p>a. sociálních dávkách?</p> <p>b. sociálních službách?</p> <p>c. zdravotních službách?</p> <p>d. možnostech, které vy/váš blízký tady máte?</p> <p>„Kde tyto informace hledáte/získáváte?“</p> <p>„Je to pro vás takto dostatečné?“</p> <p>„Pokud ne, jak by informování osob, jako jste vy (seniorů, OZP), mělo vypadat?“</p>	<p>Popis</p>
<p>Očekávaný přínos: Analýza míry informovanosti, analýza informačních kanálů</p>	

G. Případné doplnění, rozloučení	
„Napadá vás ještě něco?“ „Chce někdo ještě něco říct?“ <i>Poděkování a rozloučení.</i>	
Očekávaný přínos: Případné doplnění informací. Otevření dalších možných témat.	